Holdinge Yatırılan Parada Zamanaşımı

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	28.01.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2024/53487	Anayasa 36, Anayasa 13, 818 s. BK 60, 765 s. TCK 102, 765 s. TCK 104, 3332 s. K. geç. 4, 6216 s. K. 50

ÖZET

Holdinge faizsiz getiri vaadiyle yatırılan paranın iadesi davası, zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırılığı iddiası ve Yargıtay'ın aksi emsalleri tartışılmadan reddedildi; AYM mahkemeye erişim hakkının ihlaline ve yeniden yargılamaya karar verdi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/holding-tasarruf-sahibi-zamanasimi-durustluk-aym-2024-53487/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle aktarılmıştır. Heyet, raportör ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

BİREYSEL BAŞVURU (Başvuru Numarası: 2024/53487)

Karar Tarihi: 28/1/2026

[Heyet, raportör, başvurucu ve vekil adları derlemeye alınmamıştır.]

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, tasarruf sahibi tarafından şirkete yatırılan paranın iadesi talebiyle açılan davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 27/9/2024 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ilgili olaylar özetle şöyledir:

A. Uyuşmazlığın Arka Planı

5. Başvurucu 1964 doğumlu olup Almanya'da ikamet etmektedir.

6. K. Holding Anonim Şirketi (K. Holding) grup firmalarından olan K. Kâğıt Matbaa Basım Ambalaj İmalat Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi (K. Kâğıt) 26/12/1988 tarihinde, K. İnşaat Tarım ve Sanayi İşletmeleri Anonim Şirketi (K. İnşaat) 28/11/1997 tarihinde kurulmuştur. K. Holding ise 22/11/1995 tarihinde Konya'da kurulmuştur.

7. Başvurucu tarafından sunulan belgelere göre 17/12/1998 tarihinde K. İnşaat tarafından düzenlenen hisse senedi teslim tutanağı başvurucu ve K. İnşaat temsilcisi tarafından imzalanmıştır. Yine başvurucu adına düzenlenmiş 23/3/2000 tarihli "Ortaklık Durum Belgesi" başlıklı belge ve içeriğinden senet numaraları 26037 (200 adet), 84148 (400 adet) ve 90743 (80 adet) olan toplam 680 adet K. İnşaat hisse senedi ve buna ilişkin kayıtlar ile 4/8/2000 tarihli "Der K. HOLDINGS S.A. 1929" yazılı K. Holding temsilcileri tarafından imzalanmış sertifika sunulmuştur.

8. K. Holdinge ait şirket ünvanı 5/6/2017 tarihinde Konya Ticaret Sicil Müdürlüğünce tescil edilerek B. Holding Anonim Şirketi (B. Holding) olarak değiştirilmiştir.

9. Yoğun olarak 1990'lı yıllarda, tasarruflarını bankacılık alanı dışında değerlendirmek isteyen, faiz dışında gelir getiren alanlara yatırım yapma niyetinde olan ve büyük çoğunluğu yurt dışında yaşayan önemli sayıdaki küçük tasarruf sahiplerinden, bir kısım holdingler ile bunların iştirakleri ve bağlı ortaklıkları tarafından faizsiz yüksek oranlı getiri vaadiyle para toplanmıştır. Anılan faaliyetin sermaye piyasası mevzuatı ve bankacılık mevzuatı karşısındaki durumu Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) gibi ilgili kurumlarca değerlendirilmiş; bu faaliyetler, sermaye piyasası mevzuatı kapsamında izinsiz halka arz olarak nitelendirilmiştir. İzinsiz halka arz olarak tanımlanan bu faaliyetin sürdürülebilirliği, sisteme sürekli olarak taze para girişine bağlı olduğundan zamanla fon girişinin azalması ve sonrasında da fon girişinin durmasına karşın fonlarını geri almak isteyenlerin sayısının hızla artması sistemin sürdürülemez olduğunun açığa çıkmasına ve sonuçta da tıkanmasına yol açmıştır (AYM, E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023, §§ 95, 96).

10. Bu süreç devam ederken holdinglere ödeme yapan çok sayıda tasarruf sahibi tarafından ödemiş oldukları paranın iadesi talebiyle davalar açılmıştır. Açılan bu davalarda temel uyuşmazlık konusunu, tasarruf sahipleri ile anonim şirketler arasındaki ortaklık ilişkisinin geçerli bir ortaklık ilişkisi olup olmadığı ve bununla beraber ortaklık payı için ödenen payın iade edilip edilemeyeceği, bir başka deyişle taraflar arasındaki hukuki ilişkinin tespiti oluşturmuştur (AYM, E.2020/11, K.2023/98, 18/5/2023, § 98). Başvuru konusu uyuşmazlık da bu türdendir.

B. Başvuruya Konu Dava Süreci

11. Başvurucu 29/4/2019 tarihinde Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesinde (Ticaret Mahkemesi) B. Holding aleyhine, "Şirket ortağı olmadığının tespiti ve kanuna aykırı olarak kendisinden tahsil edilen bedelin iadesi" istemiyle fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak üzere şimdilik 50.000 avronun ödeme tarihinden itibaren işletilecek faiziyle birlikte tahsiline karar verilmesi talebiyle dava açmıştır. Başvurucu bu davada; B. Holdingin kendisi de dâhil birçok yatırımcıdan millî ve dinî duygularını sömürerek Bankacılık Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'na aykırı faaliyetlerle ponzi sistemi kullanarak mevduat toplama yöntemi ile ortaklık ilişkisi kurarak paralel bankacılık sistemi yürüttüğünü ve kendisinden 1997 yılından itibaren peyder pey olmak üzere toplam 100.000 Alman markı (DM) tahsil edildiğini ifade etmiştir. Öte yandan B. Holdingin hilesi ile yatırımcıların şeklen ortak olarak gösterildiğini, tahsil anında parasının her istendiği an geri ödeneceği ve yüksek faiz verileceğinin garanti edildiğini, ortaklık ilişkisinin bir perde, hisse senetlerini ise alınan paralara karşılık bir belge olarak kullanıldığını ayrıca davalı şirket yöneticilerinin yürüttükleri kanuna aykırı faaliyetler nedeniyle defalarca yargılandıklarını ileri sürmüştür. Ayrıca Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin benzer olaya ilişkin pek çok kararında taraflar arasında sahih bir ortaklık ilişkisinin bulunmadığına ve zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığına karar verdiğini belirtmiştir.

12. B. Holding davaya karşı cevabında; başvurucunun dayanağı olarak gösterdiği ortaklık durum belgesinin fotokopi olup aleyhlerine delil kabul edilmesinin hukuken mümkün olmadığını, taraflar arasındaki hukuki ilişki nasıl tanımlanırsa tanımlansın tüm taleplerin zamanaşımı ve hak düşürücü süre nedeniyle reddi gerektiğini savunmuştur. Ayrıca başvurucunun 2019 yılına kadar dava açmakta oyalanmış olduğunu iddia etmenin akla ve mantığa aykırı olduğu, taraflar arasındaki ilişkinin yargı kararlarında bir dönem ortaklık ilişkisi, bir dönem bankacılık, sebepsiz zenginleşme ya da haksız fiil olarak nitelendiği, ekte sunulan basına konu olmuş haberlerden ve yapılan basın açıklamalarından başvurucunun dava açmasına engel olan ve başvurucuyu oyalayan bir durumun söz konusu olamayacağı ifade edilmiştir. Öte yandan dava konusu iddialarla ilgili 2003 yılında TBMM Meclis Araştırma Komisyonu kurulduğunu ve 2005 yılında rapor yayınlandığı, bu konuda SPK'nın da yurt içi ve yurt dışında ilanlar yaptığını ve 2004 yılından itibaren yurt dışında aleyhlerine birçok dava açılıp etkinlikler düzenlendiği dikkate alındığında; başvurucunun uzun zaman zarfında dava açmasını engelleyen bir davranışlarının bulunmadığını, bir başka ifadeyle başvurucunun dava açmakta oyalandığı iddiasının kabul edilerek zamanaşımı savunmalarının dürüstlük kuralı gerekçe gösterilerek reddedilemeyeceğini belirtmiştir.

13. Ticaret Mahkemesi 27/12/2019 tarihinde; 5/12/2019 tarihli ve 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesi ile 25/3/1987 tarihli ve 3332 sayılı Sermaye Piyasasının Teşviki, Sermayenin Tabana Yaygınlaştırılması ve Ekonomiyi Düzenlemede Alınacak Tedbirler ile 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu, 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ve 18.6.1999 tarihli ve 3182 sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a eklenen geçici 4. madde uyarınca açılan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"7194 sayılı Kanunun 41. maddesindeki açıklık gereğince; Davalı [B.] Holding A.Ş. 31/12/2014 tarihinden önce (23/11/2012 tarihinden beri) pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş

sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklardandır. ... Dava dosyamızdaki şirket hisse senedi/senetleri, ortaklık durum belgesi, [K.] Holdings S.A. 1929 ünvanlı şirket tarafından bastırılmış olan sertifika/sertifikalar ve davalı şirketin para tahsil ettiğine vs. ilişkin SPK na sunduğu CD'lerdeki kayıtlar 7194 SK nun 41. maddesindeki pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü araç cümlesindendir. Kanunun yürürlüğe girdiği 07/12/2019 tarihi itibariyle taraflar arasındaki ilişkinin ortaklık ilişkisi olduğunun kabulü gerekmiştir. Şirketler hukukunda şirkete konulan sermaye şirketten geri istenemez. Şirket de payı geri alamaz. 7194 SK nun 41. maddesindeki açıklık gereğince davalı [B.] Holding A.Ş. hakkındaki dava hakkında bir karar verilmesine yer olmadığına ilişkin aşağıdaki kararın verilmesi gerekmiştir."

14. Başvurucu, istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Konya Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi (Bölge Adliye Mahkemesi) 23/12/2022 tarihinde istinaf başvurusunun esastan reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"Davacı tarafın; Anayasaya aykırılık itirazları Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 152. maddesi ile 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddesi gereğince gerek ilk derece mahkemesince ve gerekse dairemizce ciddi bulunmaması nedeniyle ilk derece mahkemesince açılan dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına yönelik delilleri takdir ve değerlendirmesinde hukuka aykırılık bulunmadığı kanaatiyle, davacının istinaf başvuru talebinin HMK'nın 353/1.b.1 maddesi gereğince esastan reddine ilişkin aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

15. Başvurucu, istinaf kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi (Yargıtay Dairesi) 2/10/2023 tarihinde Bölge Adliye Mahkemesi kararının ortadan kaldırılmasına ve ilk derece mahkemesi kararının bozulmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi ve hükmün ilgili kısmı şöyledir:

"... Dava konusu uyuşmazlığa uygulanan 7194 sayılı Kanun'un 41 inci maddesi Anayasa Mahkemesi'nin 18.05.2023 tarihli ve 2020/11 E. 2023/98 K. sayılı iptal kararı ile Anayasa'ya aykırı bulunarak iptal edilmiştir. Bu durumda İlk Derece Mahkemesince ve Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararların yasal dayanağı ortadan kalkmış olmakla tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmek üzere Mahkeme kararının resen bozulmasına karar vermek gerekmiştir. ... Bozma sebebine göre davacı vekilinin temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına, ..."

16. Bozma ilamına uyularak yapılan yargılama sonucunda Ticaret Mahkemesi 14/2/2024 tarihinde davanın zamanaşımından reddine karar vermiştir. Kararın gerekçesi şöyledir:

"...Davalı vekili süresinde sunduğu cevap dilekçesi ile zamanaşımı def'inde bulunmuştur. ... Zamanaşımı konusunda davacı lehine usuli kazanılmış hak bulunmadığından, esasa ilişkin diğer konulardan önce zamanaşımı hususunun değerlendirilmesi gerekmektedir. ... Somut olayda davacı vekili, müvekkilinden yüksek kar vaadi ve her an iade edilebileceği garantisiyle para tahsil edildiğini, müvekkilinin geçersiz belgelerle şeklen şirket ortağı gibi gösterildiğini, tahsil edilen paraların muhasebe kayıtlarına yansıtılmadığını, para iade taleplerinin reddedildiğini, taraflar arasında sahih bir ortaklık ilişkisi bulunmadığını iddia ettiğinden, uyuşmazlığın haksız fiilden

kaynaklı olduğu neticesine varılmıştır. ... Yargıtay 11. Hukuk Dairesi benzer bir davaya ilişkin olarak 13.03.2023 tarih ve 2022/2012 Esas, 2023/1479 Karar sayılı emsal ilamı ile; '...Yargıtay İçtihadı Birleştirme Hukuk Genel Kurulu, 22.04.2022 tarih, 2021/7 E. ve 2022/2 K. sayılı kararıyla mudilerin off shore alacaklarının tahsiline yönelik açtıkları davalarda zamanaşımının başlangıcının tespitinde off shore hesabına aktarma tarihinin esas alınması gerektiğine karar verilmiştir...' şeklinde karar vermiştir. ... Bu bakımdan eldeki davada, dosyaya sunulan ortaklık durum belgesi ve taraf vekillerinin dilekçe içerikleri dikkate alındığında taraflar arasındaki hukuki ilişkinin, dolayısıyla zamanaşımı süresinin, 23.03.2000 tarihinde başladığı neticesine varılmıştır. Somut olayda, zamanaşımı bakımından 818 sayılı Borçlar Kanunu hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. ... 818 sayılı Borçlar Kanunun 60. maddesinde haksız fiilden kaynaklı maddi ve manevi tazminat istemleri için 1 yıllık ve 10 yıllık ile ayrıca uzamış ceza zamanaşımı süreleri düzenleme altına alınmıştır. ... Davalı şirketin yetkilileri hakkında Konya 1. Ağır Ceza Mahkemesinin 2007/155 Esas sayılı dosyasıyla açılan en son kamu davasında; mahkemenin 25.03.2011 tarih ve 2011/127 Karar sayılı ilamıyla 'Örgüt Kurma ve Örgüte Üye Olma, Hizmet nedeniyle Görevi kötüye Kullanma, Nitelikli Dolandırıcılık' suçlamaları nedeniyle tüm sanıklar (davalı şirket yetkilileri) hakkında açılan davalarının 765 sayılı TCK'nun 102/4. ve 104/2. maddelerinde öngörülen zamanaşımı süresinin dolduğundan CMK'nun 223/8 maddesi gereğince davaların ayrı ayrı düşürülmesine karar verildiği, bu kararın Yargıtay 15. Ceza Dairesinin 12.11.2012 tarih ve 2012/13279 Esas, 2012/44069 Karar sayılı ilamı ile onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. 765 sayılı TCK'nun 102. ve 104. maddelerinde bahsi geçen suçlara ilişkin öngörülen zamanaşımı süresi 5 yıl, uzamış ceza zamanaşımı süresi ise 7,5 yıldır. ... Bu itibarla; davalıların eylemlerinin haksız fiil niteliğinde olduğu, süresi içerisinde zamanaşımı definde bulunulduğu, iş bu davada zamanaşımı yönünden davacı lehine usuli kazanılmış hak bulunmadığı, davacının, davalı şirkete para yatırdığı tarihten itibaren zamanaşımı süresi geçtikten sonra eldeki davanın açıldığı, bu sebeple davanın zamanaşımı nedeniyle reddine karar vermek gerektiği, nitekim Konya Bam 6. Hukuk Dairesi'nin benzer mahiyetteki davalara ilişkin olarak verdiği 2023/1549 E. 2023/2566 K. Sayılı ve 2023/912 E. 2023/2273 K. Sayılı kararların da bu yönde olduğu anlaşılmakla, aşağıdaki şekilde hüküm kurulmuştur."

17. Başvurucu, anılan karara karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Temyiz dilekçesinde başvurucu, davalı şirket B. Holdingin zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olduğunu bildirmiştir. Bu hususta Yargıtay Dairesinin emsal kararlarında; davalı tarafın bir yandan davacıların, davalı şirketin ortağı olduğunu bildirirken diğer yandan yatırılan paranın istendiği an geri alınabileceğine inandırılıp güven telkin edilen ve yurt dışında yatırdığı parasını alamayacağının anlaşılması üzerine işbu davayı açtığı ileri sürülen davacılara karşı, paranın yatırılış tarihine göre zamanaşımı süresinin dolduğunu savunarak zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşır bir tutum olmadığını kabul ettiğini ifade etmiştir. Bu kabulün aksine Ticaret Mahkemesinin zamanaşımı gerekçesi ile davayı reddetmesinin Yargıtay Dairesinin istikrar kazanmış kararlarına açıkça aykırılık teşkil ettiğini savunarak kararın bozulmasını istemiştir. Ayrıca başvurucu Anayasa Mahkemesinin B. No: 2020/21022 (14/12/2023) sayılı kararına dikkat çekerek söz konusu kararda Yargıtay Dairesinin içtihatlarına atıfta bulunularak alacağın tahsiline ilişkin davanın kabulüne karar verildiği -zamanaşımı itirazlarının reddedildiği- vurgulanmıştır.

18. Yargıtay Dairesi 24/6/2024 tarihinde temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesi ve hüküm kısmı şöyledir:

"1. Temyiz olunan nihai kararların bozulması 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 371 inci maddesinde yer alan sebeplerden birinin varlığı hâlinde mümkündür. 2. Temyizen incelenen İlk Derece Mahkemesi kararının bozmaya uygun olduğu, kararda ve kararın gerekçesinde hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasında bir isabetsizlik bulunmadığı, her ne kadar Mahkeme kararında zamanaşımına ilişkin hangi sürenin karara esas alındığı açıkça belirtilmişse de Dairemizin bu hususstaki müstakar kararlarında belirtildiği üzere davalıların eyleminin haksız fiil niteliğinde olduğu, cezanın üst sınırına göre ceza zamanaşımı süresinin 765 sayılı Kanun'un 102 nci maddesinin dördüncü fıkrası ve 104 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 5 yıl, uzamış zamanaşımı süresinin ise 7,5 yıl olduğu, davanın da davalı tarafa paranın yatırıldığı tarihten itibaren 7.5 yıldan sonra yani zamanaşımı süresinden sonra açılmış olduğu, bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı anlaşılmakla; temyiz dilekçesinde ileri sürülen nedenler kararın bozulmasını gerektirecek nitelikte görülmemiştir."

19. Başvurucu, nihai kararı 12/9/2024 tarihinde öğrenmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

1. İlgili Mevzuat

20. 22/4/1926 tarihli ve 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu'nun 60. maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "Zarar ve ziyan yahut manevi zarar namiyle nakdi bir meblağ tediyesine müteallik dava, mutazarrır olan tarafın zarara ve failine ittılaı tarihinden itibaren bir sene ve her halde zararı müstelzim fiilin vukuundan itibaren on sene mürurundan sonra istima olunmaz. Şukadar ki zarar ve ziyan davası, ceza kanunları mucibince müddeti daha uzun müruru zamana tabi cezayı müstelzim bir fiilden neşet etmiş olursa şahsi davaya da o müruru zaman tatbik olunur. ..."

21. 1/3/1926 tarihli ve 765 sayılı mülga Türk Ceza Kanunu'nun 102., 103. ve 104. maddeleri (zamanaşımı süreleri, başlangıcı ve kesilmesi) kararda aktarılmıştır. [Metin kısaltılmıştır.]

22. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli ve E.2020/11, K.2023/98 sayılı kararı ile iptal edilen, 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 3332 sayılı Kanun'a eklenen geçici 4. madde şöyledir: "Geçici Madde 4- (Ek:5/12/2019-7194/41 md.) 31/12/2014 tarihine kadar, pay sahibi sayısı nedeniyle payları halka arz olunmuş sayılan ve payları borsada işlem gören anonim ortaklıklar tarafından doğrudan veya dolaylı olarak nominal ya da primli değer üzerinden pay veya pay adı altında satışı yapılmış olan her türlü araç, 6/12/2012 tarihli ve 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanununun kaydileştirmeye ilişkin şartlarına tabi olmaksızın 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı mülga Türk Ticaret Kanunu ile 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu kapsamında pay addolunur, bu ortaklıklara yapılan ödemeler pay karşılığı yapılmış kabul edilir ve ortaklık ilişkisi kurulmuş sayılır. Bu payların kaydileştirilmemiş olması ortaklık haklarına halel getirmeyeceği gibi ortaklık ilişkisinin kurulmadığı da iddia edilemez. Birinci fıkra kapsamında kurulmuş olan ortaklık

ilişkileri hakkında; geçerli bir ortaklık ilişkisi bulunmadığı veya primli pay satışı yapıldığı ileri sürülerek sebepsiz zenginleşme, haksız fiil, sözleşme öncesi görüşmelere aykırılık veya sözleşmeye aykırılık nedenlerine dayalı olarak açılan ve kanun yolu incelemesindekiler dahil görülmekte olan menfi tespit, tazminat veya alacak davalarında, karar verilmesine yer olmadığına dair karar verilir ve yargılama gideri ile maktu vekalet ücreti ortaklık üzerinde bırakılır."

2. Anayasa Mahkemesi Kararları

23. Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli ve E.2020/11, K.2023/98 sayılı kararının ilgili kısmı kararda aktarılmıştır (§§ 90-115). Anılan kararda özetle; kuralla tasarruf sahipleri ile şirketler arasındaki ilişkinin alacak-borç ilişkisi değil ortaklık ilişkisi olduğunun hükme bağlandığı (§ 108), tasarruf sahiplerinin alacağın temerrüdü hükümleri çerçevesinde dava açma ve icra takibi başlatma yetkilerinin ortadan kaldırıldığı, kuralın menfaat dengesinin şirketler lehine kayması sonucunu doğurduğu (§ 112) ve tasarruf sahiplerine aşırı bir külfet yüklediği (§ 114) belirtilerek kuralın Anayasa'nın 5., 13. ve 35. maddelerine aykırı olduğuna ve iptaline karar verilmiştir (§ 115). [Alıntı kısaltılmıştır.]

24. Anayasa Mahkemesinin B. No: 2020/21022 sayılı kararına konu olayda, başvurucu tarafından benzer iddialarla B. Holding aleyhine şirket ortağı olmadığının tespiti ve alacak talebiyle 26/10/2017 tarihinde dava açılmış, Ticaret Mahkemesince dava kabul edilmiştir. Yargılama sırasında 7194 sayılı Kanun'un 41. maddesiyle 3332 sayılı Kanun'a geçici 4. madde eklenmiş ve Bölge Adliye Mahkemesi bu düzenlemeye uygun olarak dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına kesin olarak karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, davada ileri sürdüğü temel dayanaklar kanuni düzenleme ile ortadan kaldırılan ve açtığı dava hakkında ne şekilde karar verileceği belirlenen başvurucunun iddialarını ileri sürebileceği hukuk yolundan mahrum bırakıldığını belirterek mülkiyet hakkıyla bağlantılı olarak etkili başvuru hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. [Özetlenmiştir.]

25. Anayasa Mahkemesinin 12/6/2020 tarihli ve E.2019/115, K.2020/31 sayılı kararında usuli kazanılmış hak ilkesinin anlamı ve Yargıtay içtihatlarıyla kabul edilen istisnaları (geçmişe etkili yeni kanun, aksi yönde içtihadı birleştirme kararı, uygulanması gereken kanun hükmünün Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi, kamu düzenine ilişkin hâller vb.) açıklanmıştır. [Özetlenmiştir.]

3. Yargıtay Kararları

26. Yargıtay Hukuk Genel Kurulunun 20/12/2013 tarihli ve E.2013/23-131, K.2013/1681 sayılı kararında usuli kazanılmış hak kavramı ve istisnaları açıklanmıştır: "... uygulanması gereken bir kanun hükmü, hüküm kesinleşmeden önce Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilirse, usuli kazanılmış hakka göre değil, Anayasa Mahkemesinin iptal kararından sonra oluşan yeni duruma göre karar verilebilecektir ... görev konusu, hak düşürücü süre, kesin hüküm itirazı, harç ve maddi hataya dayanan bozma kararlarına uyulmasında olduğu gibi kamu düzeni ile ilgili konularda usuli kazanılmış haktan söz edilemez ... Usuli kazanılmış hakkın hukuki sonuç doğurabilmesi için; bir davada, ya taraflar ya mahkeme ya da Yargıtay tarafından açık biçimde yapılmış olan ve istisnalar arasında sayılmayan bir usul işlemi ile taraflardan biri lehine doğmuş ve kendisine uyulması zorunlu olan bir hakkın varlığından söz edilebilmesi gerekir..." [Alıntı kısaltılmıştır.]

27. Yargıtay Dairesinin 2/10/2014 tarihli ve E.2013/13293, K.2014/15076 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir: "... Her ne kadar bir borçlunun borcunun zamanaşımına uğradığını ileri sürmesi ve bu yolla borcunu ödemekten kaçınması, tüm çağdaş hukuk sistemlerinde olduğu gibi Türk hukuku bakımından da kanunen kendisine tanınan bir hak olup, zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi tek başına borçlunun dürüstlüğe aykırı bir davranışı olarak kabul edilemez ise de bazı hallerde zamanaşımı def'inin ileri sürülmesi dürüstlük kuralıyla bağdaşmayabilir ... Bilimsel ve yargısal içtihatlarda davacının dava açmaması için oyalanması durumu dürüstlük kuralına aykırılık olarak kabul edilmektedir ... davalı taraf davada bir yandan davacıların davalı şirketlerin ortağı olduğunu bildirirken, diğer yandan yatırılan paranın istendiği an geri alınabileceğine inandırılıp, güven telkin edilen ve yurt dışında yatırdığı parasını alamayacağının anlaşılması üzerine işbu davayı açtığı ileri sürülen davacılara karşı, paranın yatırılış tarihine göre zamanaşımı süresinin dolduğunu savunmaktadır. Bu şekilde zamanaşımı def'inin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı ile bağdaşır bir tutum olmadığı açıktır. Bu itibarla, mahkemece taraflar arasındaki uyuşmazlığa uygulanması gereken herhangi bir hak düşürücü sürenin bulunmadığının nazara alınması ve davalı tarafın yerinde olmayan zamanaşımı def'inin reddiyle uyuşmazlığın esasına girilmesi gerekirken ... davanın hak düşürücü süre ve zamanaşımı süresi yönünden reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle davacılar yararına bozulması gerekmiştir. ..." [Alıntı kısaltılmıştır.]
28. Yargıtay Dairesinin 28/9/2017 tarihli ve E.2016/5247, K.2017/4829 sayılı kararının ilgili kısmı şöyledir: "... mahkeme gerekçesinde de yer verildiği üzere davalı tarafın hak düşürücü süre itirazının ve zamanaşımı def'inin dürüstlük kuralına aykırı olduğunun anlaşılmasına göre, davalılar ... vekilinin ıslahla arttırılan kısım dışında kalan hususlara yönelik sair temyiz itirazlarının reddine karar vermek gerekmiştir. ..."

29. Yargıtay Dairesinin 2/11/2017 tarihli ve E.2016/5978, K.2017/6021 sayılı kararında; grup şirketlerinin birlikte hareket ederek "Ortaklık Durum Belgesi", "Hisse Senedi" gibi belgeler karşılığında istenildiğinde derhal ve işlemiş kâr payı ile birlikte iade edileceği taahhüdü ile para topladıkları, para yatıran kişileri düşük nominal bedellerle şeklen ortak gibi gösterdikleri, tahsil ettikleri parayı muhasebe kayıtlarına yansıtmayarak para iade taleplerini reddettikleri, taraflar arasında sahih bir ortaklık ilişkisi bulunmadığı ve davalıların haksız fiilde bulundukları kabul edilmiştir. [Özetlenmiştir.]

B. Uluslararası Hukuk

30. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir: "Herkes davasının, medeni hak ve yükümlülükleri ile ilgili uyuşmazlıklar[ın] ... esası konusunda karar verecek olan, ... bir mahkeme tarafından kamuya açık olarak ve makul bir süre içinde görülmesini isteme hakkına sahiptir..."

31. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının açık bir biçimde mahkeme veya yargı merciine erişim hakkından söz etmese de mahkemeye erişim hakkını da güvence altına aldığı sonucuna ulaşıldığını belirtmiştir (AİHM, B. No: 4451/70, 21/2/1975, §§ 28-36).

32. AİHM; adil yargılanmanın bir unsurunu teşkil eden mahkemeye erişim hakkının mutlak olmadığını, doğası gereği devletin düzenleme yapmasını gerektiren bu hakkın belli ölçüde sınırlanabileceğini kabul etmektedir. Ancak AİHM; bu sınırlamaların kişinin mahkemeye erişimini hakkın özünü zedeleyecek şekilde ve genişlikte kısıtlamaması, zayıflatmaması gerektiğini ifade etmektedir. AİHM'e göre meşru bir amaç taşımayan ya da uygulanan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurmayan sınırlamalar, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla uyumlu olmaz (AİHM, B. No: 28028/95, 19/2/1998, § 34; AİHM, B. No: 59601/09, 17/9/2013, § 19, B. No: 611/12, 17/11/2015, § 59).

33. AİHM, dava hakkını süre ve usul koşuluna bağlayan iç hukuk hükümlerinin yorumlanmasının öncelikli olarak kamu otoritelerinin ve özellikle mahkemelerin görevi olduğunu belirtmekte; kendi rolünün bu yorumun etkilerinin Sözleşme ile uyumlu olup olmadığının tespitiyle sınırlı olduğunu ifade etmektedir. Süre sınırı getiren kuralların uygun adalet yönetiminin güvence altına alınması amacına dayandığına işaret eden AİHM, bu kuralların veya bunların uygulanmasının ilgililerin ulaşılabilir başvuru yollarına müracaatlarını engelleyecek mahiyette olmaması gerektiğini değerlendirmektedir (AİHM, B. No: 59601/09, § 20).

34. Bunun yanında bir mahkemeye başvuru hakkının yasal birtakım şartlara tabi tutulması kabul edilebilir olsa da mahkemeler usul kurallarını uygularken bir yandan adil yargılanma hakkını ihlal edebilecek aşırı şekilcilikten, diğer yandan da yasalar tarafından düzenlenen usul kurallarının ortadan kaldırılması sonucunu doğurabilecek aşırı gevşeklikten kaçınmalıdır (AİHM, B. No: 35787/03, 26/7/2007, § 29).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

35. Anayasa Mahkemesinin 28/1/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

36. Başvurucu, davalı B. Holdingin zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Yargıtay Dairesince aynı davalı şirketin sabit olan aynı eylemleri dürüstlük kuralına aykırı olarak nitelendirilip zamanaşımı süresi yönünden davanın reddedilmesinin davacı lehine bozmayı gerektirdiği şeklinde kararlar verilmesine rağmen, başvuru konusu davada zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olarak ileri sürüldüğüne dair iddiasının değerlendirilmemesi suretiyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Ayrıca, bilirkişi heyetinin yaptığı inceleme sonucu B. Holdinge verdiği paranın 46.589 avro olduğunun tespit edildiğini ancak davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle etkili başvuru hakkının ihlal edildiğini, kaldı ki aradaki ilişki devam ettiğinden ve talep hâlinde yatırılan paranın iade edileceği taahhüdü karşısında söz konusu alacak bakımından zamanaşımının başlangıç tarihinin dava tarihi olduğunu ileri sürmüştür. Bu gerekçelerle adil yargılanma hakkı, hak arama hürriyeti, hukuk güvenliği ve kanun önünde eşitlik ilkeleri ile mülkiyet hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

37. Bakanlık görüşünde; Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Hazine ve Maliye Bakanlığı ayrıca Sermaye Piyasası Kurulu Başkanlığından

temin edilen görüş ve belgeler ile somut olayın kendine özgü şartlarının dikkate alınması gerektiği vurgulanmıştır.

B. Değerlendirme

38. Anayasa'nın iddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak 36. maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

39. Anayasa Mahkemesi, olayların başvurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetinin özü, zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğuna dair itirazları ile bu konudaki emsal kararlar değerlendirilmeden davasının zamanaşımından reddine karar verilmesine ilişkindir. Dolayısıyla başvurunun mahkemeye erişim hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

40. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı ve Hakkın Kapsamı

41. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında, herkesin yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddiada bulunma ve savunma hakkına sahip olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla mahkemeye erişim hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğünün bir unsurudur. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine "ile adil yargılanma" ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerce de güvence altına alınan adil yargılanma hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Sözleşme'yi yorumlayan AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının mahkemeye erişim hakkını içerdiğini belirtmektedir (B. No: 2014/13156, 20/4/2017, § 34).

42. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan hak arama özgürlüğü, bir temel hak olmanın yanında diğer temel hak ve özgürlüklerden gereken şekilde yararlanılmasını ve bunların korunmasını sağlayan en etkili güvencelerden biridir. Bu bakımdan davanın bir mahkeme tarafından görülebilmesi ve kişinin adil yargılanma hakkı kapsamına giren güvencelerden faydalanabilmesi için ilk olarak kişiye iddialarını ortaya koyma imkânının tanınması gerekir. Diğer bir ifadeyle dava yoksa adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden yararlanmak mümkün olmaz (B. No: 2013/8896, 23/2/2016, § 33).

43. Anayasa Mahkemesi, bireysel başvuru kapsamında yaptığı değerlendirmelerde mahkemeye erişim hakkının bir uyuşmazlığı mahkeme önüne taşıyabilmek ve uyuşmazlığın etkili bir şekilde karara bağlanmasını isteyebilmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (B. No: 2012/791, 7/11/2013, § 52).

44. Dava konusu edilen uyuşmazlığın esasının incelenmesini engelleyen yasal düzenleme veya uygulama, mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil edebilir. Somut olayda başvurucu tarafından açılan davanın zamanaşımının dolması nedeniyle reddine karar verilmiştir. Davanın zamanaşımı yönünden reddedilmesi nedeniyle uyuşmazlığın esasının incelenememiş olmasının mahkemeye erişim hakkına müdahale teşkil ettiği açıktır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

45. Adil yargılanma hakkının görünümlerinden biri olan mahkemeye erişim hakkı, mutlak bir hak olmayıp bu hakkın sınırlandırılması mümkündür. Ancak mahkemeye erişim hakkına müdahalede bulunulurken Anayasa'nın temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin genel ilkeleri düzenleyen 13. maddesinin gözönüne alınması gerekmektedir.

46. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir: "Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

47. Yukarıda anılan müdahale, Anayasa'nın 13. maddesinde belirtilen şartlara uygun olmadığı takdirde Anayasa'nın 36. maddesinin ihlalini teşkil edecektir. Bu itibarla yukarıda belirtilen müdahalenin Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, haklı bir sebebe dayanma (meşru amaç) ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama ölçütlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir.

i. Kanunilik

48. Somut olayda başvurucunun açtığı dava zamanaşımından reddedilmiştir. Anılan kararla davanın zamanaşımı nedeniyle reddedilmesinin başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahale teşkil ettiği, 818 sayılı mülga Kanun'un 60. maddesi ile 765 sayılı mülga Kanun'un 102. ve 104. maddelerine göre verilen zamanaşımından ret kararıyla mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğu görülmüştür.

ii. Meşru Amaç

49. Hukuki işlem ve kuralların sürekli dava tehdidi altında olması hukuk devletinin unsurları olan hukuki güvenlik ve istikrar ilkeleriyle bağdaşmaz. Bu nedenle mahkemeye erişim hakkı ile hukuki güvenlik ve istikrar gerekleri arasında makul bir denge gözetilmelidir (AYM, E.2014/177, K.2015/49, 14/5/2015). Dava açılmasının belli bir süre koşuluna bağlanmasının hukuki güvenlik ve istikrarın sağlanması ile mahkemeye erişim hakkı arasında makul bir denge kurulması amacına yönelik olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple uyuşmazlığın haksız fiil hukuki sebebine dayandığı -uyuşmazlığa konu B. Holdingin eyleminin haksız fiil niteliğinde olduğu- kabul edilerek dava hakkının belirli bir süre öngörülerek sınırlandırılmasının meşru bir amaca yönelik olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

iii. Ölçülülük

50. Tasarruf sahibi başvurucunun davada zamanaşımı defi ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğuna ilişkin iddiasına yönelik bir değerlendirme yapılmaksızın, "bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı" (bkz. § 18) denilerek incelenmemesi ve davanın zamanaşımından reddedilmesi nedeniyle başvurucunun mahkemeye erişimine getirilen sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ve başvurucuya ağır bir yük getirilip getirilmediği hususlarının değerlendirilmesi gerekir.

(1) Genel İlkeler

51. Ölçülülük ilkesi; elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin ulaşılmak istenen amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik ulaşılmak istenen amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılmasının mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, E.2011/111, K.2012/56, 11/4/2012; E.2016/16, K.2016/37, 5/5/2016; B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 38).

52. Anayasa'nın 13. maddesi uyarınca hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasında dikkate alınacak ölçütlerden biri olan ölçülülük, hukuk devleti ilkesinden doğmaktadır. Hukuk devletinde hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması istisnai bir yetki olduğundan bu yetki ancak durumun gerektirdiği ölçüde kullanılması koşuluyla haklı bir temele oturabilir. Bireylerin hak ve özgürlüklerinin somut koşulların gerektirdiğinden daha fazla sınırlandırılması kamu otoritelerine tanınan yetkinin aşılması anlamına geleceğinden hukuk devletiyle bağdaşmaz (AYM, E.2013/95, K.2014/176, 13/11/2014).

53. Hukuki güvenlik ile belirlilik ilkeleri, hukuk devletinin ön koşullarındandır. Kişilerin hukuki güvenliğini sağlamayı amaçlayan hukuki güvenlik ilkesi; hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar. Belirlilik ilkesi ise yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olmasını, ayrıca kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermeyi ifade etmektedir (AYM, E.2013/39, K.2013/65, 22/5/2013). Dava açma süresine ilişkin kanun hükümlerinin belirliliği ve öngörülebilirliği bireylerin hukuki güvenliğinin sağlanması bakımından önem arz etmektedir.

54. Mahkemeye erişim hakkına yönelik müdahaleler orantılı olmalıdır. Orantılılık, hakkın sınırlandırılması hâlinde elde edilmek istenen kamu yararı ile bireyin hak ve özgürlükleri arasında adil bir dengenin sağlanmasını gerektirmektedir. Öngörülen tedbirin bireyi olağan dışı ve aşırı bir yük altına sokması durumunda müdahalenin orantılı ve dolayısıyla ölçülü olduğundan söz edilemez. Bu itibarla uygulanan tedbirle başvuruculara aşırı ve orantısız bir yük yüklenmemesi gerekmektedir (B. No: 2015/3690, 18/7/2018, § 52).

55. Usule ilişkin kazanılmış hak ilkesi, usul hukukuna ilk olarak Yargıtayın içtihadı birleştirme kararlarıyla girmiştir. Söz konusu içtihadı birleştirme kararlarıyla çizilen çerçeveye göre bu ilke; ilk derece mahkemeleri bakımından mahkemenin bozma kararına uyması hâlinde artık bozma kararı doğrultusunda inceleme yapmak ve/veya hüküm vermek zorunda olmasını, ayrıca bozma kararı

dışında kalan kısım hakkında yeniden inceleme yaparak karar verememesini, temyiz mercii yönünden ise bozma kararında belirtilen bozma gerekçeleriyle kendisinin de bağlı olmasını ve bozma kararı dışında kalan kısım hakkında tekrar inceleme yapamamasını ifade etmektedir (bkz. §§ 25, 26; bazı farklarla birlikte [GK], B. No: 2020/21347, 21/12/2023, § 48).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

56. Somut olayda, niteliği itibarıyla alacağın varlığını değil, talep edilebilirliğini ortadan kaldıran zamanaşımı kurumu nedeniyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin hukuki güvenlik ve geçmişte kalan olaylardan dolayı uyuşmazlığın sürdürülmesinde kamu yararı bulunmaması bakımından müdahalenin elverişli ve gerekli olmadığı söylenemez. Asıl üzerinde durulması gereken husus, müdahalenin orantılı olup olmadığıdır. Bu itibarla öncelikle başvurucunun zamanaşımı defi ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırı olduğuna ilişkin iddiasının değerlendirilmemesi suretiyle mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin başvurucuya aşırı ve orantısız bir külfet yüklenip yüklenmediğinin tespitinin gerektiği sonucuna varılmıştır.

57. Başvurucu açtığı davada, B. Holdingin ortağı olmadığının tespiti ile şirkete yatırdığı paranın iadesi isteminde bulunmuştur. Ticaret Mahkemesi, zamanaşımı defi ve davanın esasını incelemeksizin yargılama sırasında yürürlüğe giren Kanun nedeniyle dava hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar vermiştir. Bu karara karşı başvurucunun istinaf talebi de Bölge Adliye Mahkemesi tarafından zamanaşımı define ve davanın esasına yönelik bir değerlendirme yapılmaksızın reddedilmiştir. Başvurucu istinaf kararına karşı temyiz kanun yoluna başvurmuştur. Bu arada yargılama sırasında yürürlüğe giren Kanun, Anayasa Mahkemesinin 18/5/2023 tarihli kararı ile iptal edilmiştir. Yargıtay Dairesi, bu iptal kararı üzerine Ticaret Mahkemesince ve Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararların yasal dayanağının ortadan kalktığını belirterek tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmek üzere Ticaret Mahkemesinin kararının resen bozulmasına ve bozma sebebine göre başvurucunun temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına karar vermiştir (bkz. §§ 11-15).

58. Bozma kararı sonrası Ticaret Mahkemesi bu defa zamanaşımının başlangıç tarihini davalı şirkete paranın yatırıldığı tarihi esas alarak davanın zamanaşımından reddine karar vermiştir. Başvurucu anılan kararı temyiz etmiş ve temyiz dilekçesinde Yargıtay Dairesinin emsal kararlarına atıfla, bu kararlarda zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşır bir tutum olmadığının kabul edildiğini belirterek Ticaret Mahkemesinin zamanaşımı gerekçesi ile davayı reddetmesinin Yargıtay Dairesinin istikrar kazanmış kararlarına açıkça aykırılık teşkil ettiğinden kararın bozulmasını talep etmiştir (bkz. §§ 16-17).

59. Yargıtay Dairesi 24/6/2024 tarihli kararıyla başvurucunun temyiz itirazlarının reddi ile kararın onanmasına karar vermiştir. Kararın gerekçesinden; başvurucunun, zamanaşımı definde bulunulmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine dair iddiasının değerlendirilmediği, bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığının ifade edildiği anlaşılmaktadır (bkz. § 18).

60. Bireysel başvuru yolunun ikincillik niteliği gereği, ilgili mevzuatı yorumlamak derece mahkemelerinin görevi olup Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruda incelediği husus

Anayasa'da güvence altına alınan temel hak ve özgürlüklerin ihlal edilip edilmediğidir. Bu kapsamda ilk itiraz olarak ileri sürülen zamanaşımı define bağlanan hukuksal sonuçları ilgili hukuk kuralları çerçevesinde değerlendirmek ve somut uyuşmazlıkta zamanaşımı definin dürüstlük kuralına aykırı olup olmadığını incelemek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesinin bu hususta üstleneceği rol; mahkemelerin hukuk kurallarının birden fazla yorumunun hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkileyip etkilemediği, usul kurallarını uygularken karşı taraf lehine usuli kazanılmış hak teşkil edip etmeyeceğine ilişkin yorumlarının Anayasa'da güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkına etkisini somut olayın şartları ışığında incelemektir.

61. Buna göre başvurucunun somut davada zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine dair iddiası değerlendirilmeden ve aynı konudaki Yargıtay Dairesinin emsal kararlarından farklılığı ortaya koyan bir gerekçe gösterilmeden ve usule ilişkin kazanılmış hakka dair açık bir değerlendirme yapılmadan -bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin bulunduğu belirtilerek- başvurucunun temyiz talebi reddedilmiştir.

62. Bir başka ifade ile başvurucu yargılamanın başından itibaren Yargıtay Dairesinin benzer olaya ilişkin pek çok kararında zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralı ile bağdaşmadığına dair kararlar verdiğini ifade etmiştir. Bu bağlamda başvurucunun; bir yandan davalı şirketin ortağı olduğu bildirilirken diğer yandan yatırılan paranın istendiği an geri alınabileceğine inandırılıp güven telkin edilen ve yurt dışında yatırdığı parasını alamayacağının anlaşılması üzerine açtığı davada, paranın yatırılış tarihine göre zamanaşımı süresinin dolduğu savunularak zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşır bir tutum olmadığını vurguladığı ve bu konuda Yargıtay Dairesinin içtihatlarına da ayrıca değindiği görülmektedir (bkz. §§ 17, 27-29). Benzer davalarda zamanaşımı definin ileri sürülmesinin dürüstlük kuralıyla bağdaşmadığına ilişkin Yargıtay Dairesinin yorumunun aksine davanın esasının incelenmediği somut uyuşmazlıkta bu konuda bir gerekçe gösterilmemiştir.

63. Başvurucunun davasının ne şekilde sonuçlanması gerektiğine dair herhangi bir çıkarım yapmak Anayasa Mahkemesinin değerlendirme yetkisi dışında kalmakla birlikte nihai yargılama makamını oluşturan Yargıtay Dairesinin benzer nitelikteki davaların karara bağlanması sürecinde hukuki belirsizliğe yol açtığı ve bu durumun hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri bağlamında başvurucu için öngörülemez nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

64. Öte yandan Yargıtay Dairesi, Ticaret Mahkemesinin karar verilmesine yer olmadığına dair kararının dayanağı olan ilgili Kanun'un Anayasa Mahkemesince iptal edilmesi üzerine bozma kararı vermiştir. Bozma kararında tarafların iddia ve savunmaları ile ilk itirazları değerlendirilerek davanın esası hakkında bir karar verilmesi istenmiştir. Bozma nedenine göre de başvurucunun temyiz itirazları incelenmemiştir. Bozma sonrası Ticaret Mahkemesinin davanın zamanaşımından reddine dair kararının temyizi üzerine Yargıtay Dairesi ilamında, "bozmaya uyulmakla karşı taraf yararına kazanılmış hak durumunu oluşturan yönlerin ise yeniden incelenmesine hukukça imkân bulunmadığı" ifade edilmiş ise de -ilk bozma ilamı gözetildiğinde- kazanılmış hak oluşturan yönlerin

neler olduğunun ortaya konulamadığı, bu açıdan yapılan uygulamanın hukuki belirlilik ve öngörülebilirliğe aykırılık oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

65. Sonuç olarak başvurucunun zamanaşımı definde bulunulmasının dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edeceğine dair iddiası değerlendirilmeden ve kazanılmış hak oluşturan yönlerin neler olduğu ortaya konulamadan verilen kararın hukuki belirlilik ve öngörülebilirliği etkilediği, başvurucu üzerinde aşırı bir külfet meydana getirdiği, başvurucunun mahkemeye erişim hakkına yapılan müdahalenin orantısız olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

66. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

67. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 46.589 avro maddi tazminat ödenmesini talep etmiştir.

68. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

69. Öte yandan hak ihlali kararından Anayasa Mahkemesinin davanın sonucuyla ilgili olarak bir tutum sergilediği sonucu çıkarılmamalıdır. Anayasa Mahkemesince verilen hak ihlali kararı uyuşmazlığın sonuçlarından bağımsız olup davanın kabulüne, reddine ya da beraate veya mahkûmiyete karar verilmesi gerektiği anlamına gelmemektedir. Kural olarak yargılamanın her aşamasında olduğu gibi ihlalin sonuçlarını gidermek üzere yeniden yapılacak yargılama sonunda da delillerin dava ile ilişkisini kurma ve bunları değerlendirip sonuç çıkarma yetkisi ilgili mahkemelere aittir.

70. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak amacıyla Yargıtay 11. Hukuk Dairesine (E.2024/3273, K.2024/5062)

iletilmek üzere Konya 2. Asliye Ticaret Mahkemesine (E.2023/732, K.2024/65) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. 3.518,70 TL harç ve 40.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 43.518,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına; ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal faiz UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 28/1/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.